

سراسرنسخ

«اقتصاد هم نیازمند امنیت است، بنای اقتصادی کشور هم بایستی بر یک بنیاد امنیت نهاده بشود»

مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)

تقویت امنیت اقتصادی، زمینه رونق تولید ملی، گسترش سرمایه‌گذاری، بهبود فضای کسب‌وکار، بهبود وضعیت معیشتی مردم و عدالت اجتماعی را فراهم می‌نماید. از این‌رو، رصد و پایش عوامل اثرگذار بر آن از الزام‌ها و اولویت‌های سیاست‌گذاری در حوزه اقتصاد و امنیت به شمار می‌رود. پژوهش‌گده امنیت اقتصادی تدبیر با توجه به رسالت خود مبنی بر ارائه گزارش‌های کارشناسی و سیاستی در حوزه مطالعات امنیت اقتصادی، ماهنامه حاضر را به شرح زیر ارائه می‌کند:

الف- راهبردها

بهره‌برداری از ظرفیت‌های بالقوه اقتصاد، تقویت‌کننده امنیت اقتصادی است. بازار گردشگری پزشکی، بازاری جذاب با گردش مالی بسیار بالاست. سودآوری زیاد این بازار باعث شده است که کشورهای بسیاری به سرمایه‌گذاری در این صنعت رو آورند. در مقاله اول ضمن بررسی تجربه کشور هند در این زمینه، شناسایی درست این بازار، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری منسجم، شناسایی مزیت‌های خود و معایب و نقایص کشورهای رقیب و شناسایی راهکارهای به‌کارگرفته‌شده در این عرصه و الگوبرداری از آن می‌تواند در کسب سهم پذیرفتنی از این بازار پرسود برای کشور ایران مؤثر باشد.

تأمین مالی از طریق انتشار اوراق در بازار سرمایه سازوکار مناسبی برای تأمین مالی و فروش کالایی دولت و نگاه‌ها شمرده می‌شود. در مقاله دوم تلاش می‌شود ضمن معرفی فرایند تأمین مالی از طریق اوراق مالی و مقایسه آن با تأمین مالی از طریق نظام بانکی، به تبیین گواهی سپرده نفتی به‌عنوان ابزار جدید معرفی‌شده در بورس انرژی پرداخته شود. همچنین، به مقایسه اوراق سلف نفتی با گواهی سپرده نفتی و مزایای استفاده از این ابزار در اقتصاد ایران می‌پردازیم.

ب- هشدارها

صنعت پتروشیمی با توجه به ایجاد ارزش افزوده و عدم خام‌فروشی منابع هیدروکربوری، ارتقاء کیفیت و کمیت تولید ناخالص داخلی، روابط پسینی فراوان با دیگر صنایع و... از اهمیت بالایی برخوردار است. با عنایت به ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، در چند سال اخیر خصوصی‌سازی در دستور کار صنعت پتروشیمی نیز بوده است، اما بنا به دلایلی نتیجه خصوصی‌سازی چندان مطلوب نبوده است. در مقاله اول این بخش، با آسیب‌شناسی وضع گذشته و حال، راهکارهای اصلاح روش‌های خصوصی‌سازی، تعیین رگولاتر در صنعت پتروشیمی، مبارزه با مفاسد اقتصادی و جلوگیری از واگذاری به شرکت‌های شبه‌دولتی برای دستیابی به موفقیت در فرایند خصوصی‌سازی این صنعت ارائه شده است.

ب- تحلیل‌ها

تاریخچه پیشرفت اقتصادی در کشورهای مختلف نشان می‌دهد این کشورها ضمن تأمین لوازم اصلی رشد اقتصادی از جمله برنامه‌ریزی اقتصادی و هدف‌گذاری توسعه‌ای، ترتیبات نهادی و حقوقی کارا و چابک، تکمیل بازارها و ابزارهای تأمین مالی، بهبود شاخص‌های فضای کسب‌وکار و...، از هدایت اعتبار نیز در کنار دیگر ابزارهای تأمین مالی تولید استفاده کرده‌اند. در مقاله اول، از منظر تجربیات کشورها نشان داده شد که برای موفق بودن سیاست هدایت اعتبار، توجه به مسائلی مانند تقدم تعیین سیاست توسعه‌ای بر سیاست هدایت اعتبار، توجه به نهاد راهبردی توسعه، در نظر گرفتن هدف توسعه‌ای بانک مرکزی، تقویت بخش نظارتی بانک مرکزی و جذابیت‌زدایی از بخش‌های نامولد اقتصاد بسیار مهم است.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی کشورها پول‌شویی است. پول‌شویی به افزایش فعالیت‌های مجرمانه مانند قاچاق مواد مخدر، تروریسم و فساد مالی و در نتیجه کاهش امنیت اقتصادی منجر می‌شود. در مقاله دوم بخش تحلیل، به بررسی تجربه کشورها در زمینه پول‌شویی هستیم. تحقیقات تطبیقی در این حوزه ضمن تأکید بر ضرورت توجه به این پدیده ضد امنیت اقتصادی، به بهره‌مندی از تجربه کشورهای موفق کمک می‌کند. در این پژوهش پیشنهادهای شامل تقویت همکاری بین‌المللی، اجرای استانداردهای بین‌المللی، استفاده از فناوری‌های روز دنیا، ارتقای آموزش و آگاهی عمومی، افزایش نظارت و تشدید مجازات، تشکیل سازمان‌ها و گروه‌های بین‌المللی، تبادل اطلاعات، همکاری در تحقیقات مشترک و افزایش تعهدات مالی مطرح گردیده است.

توانمندسازی اقشار آسیب‌پذیر و عدالت‌محوری سیستم بازتوزیعی از جمله مفاهیم حاکم بر ابلاغیه سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و ارتقاءدهنده امنیت اقتصادی است. از موضوعات حائز اهمیت در نظام تأمین اجتماعی، بحث ثروت تأمین اجتماعی است. در این پژوهش، در سه سال ۱۳۵۷، ۱۳۷۷ و ۱۳۹۷، ثروت تأمین اجتماعی برای اقشار کم‌درآمد، متوسط‌درآمد و پردرآمد و نیز مردان و زنان محاسبه شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در سال‌های ۱۳۵۷ و ۱۳۷۷ ثروت تأمین اجتماعی و سیاست‌های بازتوزیعی به نفع طبقات کم‌درآمد و بازنشستگان عمل کرده است. در حالی که در سال ۱۳۹۷، سیاست‌گذاری به سود افراد پردرآمد بوده و منجر به تعمیق شکاف اجتماعی شده است. از حیث برون‌نسلی افراد کم‌درآمد و متوسط‌درآمد در سال ۱۳۷۷، ثروت و خالص دریافتی بیشتری نسبت به سال ۱۳۵۷ داشته و در سال ۱۳۵۷ نیز ثروت بیشتری نسبت به سال ۱۳۹۷ کسب کرده‌اند. با بازنگری و اصلاح سیاست‌های کنونی سازمان تأمین اجتماعی، باید اقدامی مؤثر در راستای احقاق عدالت گفته‌شده در توزیع ثروت و همچنین، افزایش مشارکت اقشار آسیب‌پذیر در راستای توانمندی ایشان اتخاذ گردد.

لازم به ذکر است ماهنامه امنیت اقتصادی با تکیه بر مطالعات بین‌رشته‌ای و با در نظر گرفتن روابط و آثار سایر متغیرها، امنیت اقتصادی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. امید است مقاله‌های آرایه شده در افزایش اثربخشی سیاست‌ها و ارتقای امنیت اقتصادی کشور مفید واقع شوند.